

KURIERO INTERNACIONA – ISSN 2429-2699 – Nedependanta revuo trimestral – En la L.I. di la Delegaciono – N° 1 til 4/2019

KURIERO INTERNACIONA N° 1 til 4 – januaro – decembro 2019

REDAKTERO

Jean Martignon

1, rue Van Gogh, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adresi : jean-claude.martignon@orange.fr e

martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

*L'Ido respondas la advoko di mondo
qua perdis sua centro, la koncio di lua
spiritala konekteso, e l'etikala valoraji
di personala diciplino e sociala
responsiveso. Karl Schlotterberg*

*La traduko esas la principio ipsa qua
justifikas la posibleso e l'existo di
lingui auxiliar. Umberto ECO*

VORTO DAL REDAKTERO

Mea tardeso, cafoye, debesis a mala sanesala stando e, precipue, al granda sucii quin ma havas pro koaktata lojeyo-CHANJO. Nome la urbestro di ma kompatinda urbacho Savigny sur Orge, s-ro Mehlhorn, esas deshonesto aferisto e pro spekulado imobla per qua il povas ganar multa pekunio sakrifiki parto del quartero ube me rezidas e precize lo esas la imoblaro ube me habitas qua esas destruktota. Me, certe, havos altra habiteyo (kelke min agreabla, videz la nova adreso supre) en la sama quartero, ma lojeyo-CHANJO esas granda afero e granda laboro postulanta multa tempo. Pro ta motivo, me rezolis publikigar nur un numero por la yaro 2019, en la skopo ne havar tardeso (o nur tre mikra tardeso) por la sequanta buletini. Me prizentas mea exkuzi a mea lekteri ed abonanti ed ico chanjos nulo por lia abono e la quanto di lia buletini.

Exter ico, la stando di nia movado, duminstante, esas prefere bona e nia samideano Brian Drake, facas grandega laboro per tradukar omnaspeca verki a nia komuna linguo. Me nur regretas ke ca libri esas, til nun, precipue interretal, nam koncernante me, me preferas lektar libri surpapera, ma me supozas ke co esas nur questiono di tempo e ke uladie ni trovos la moyeno por imprimigar ta literaturo.

La Ido-renkontro di Berlin esis deceptanta, tasinse ke esis nur un partoprenanto venanta de lando exter Germania. Ico esas tre regretinda, nam nia Germana samideani esas bona organizeri e, certe, quale en omna chefurbi, esas multa vidindaji en Berlin. Semblas ke, duminstante, la futuro apartenas al amikala ed intima renkontri quale en Ouroux ed en Provins qui esis perfekte sucesoza. La veninti ne esis grandanombra ma la etoso esis amikala e sencere monia, e, semblas ke ico tre plezas al Idisti qui ne plus prizas tro solena renkontri. Cetere per la moderna komuniko-moyeni « whatsapp » e « messenger » la Idisti povas interparolar ye bon merkato (chipe) sen bezonar kustoza

voyajo. La mondala krizo e la moderna teknologio evolucionigas la kozi e la vivomaniero. Ni esperez ke la ldisti savos egardar ca fakto ed adaptesar bone al mondo di nun.

Sincere via. JM :- :-

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervoroz L.I.-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinionis simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufixo – mente, quan il adjuntis – quale Interlingua – por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlingua kun ca sufixo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufixo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco –a kande ico ne produktas problemo pri la pronunco, e.g. klarmente apud klaramente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufixo –isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me pruntos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizigo – landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufixo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duos esar mea personala 'idialekto'.

LISTO DE UTILA VORTI

'acetabulo' : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI)

'adenomo' : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

'afordar' : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

'ambiente' : la naturala medio cirkondanta onu.

'analfabeto' : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

'apropo' : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipe la Franca e la Germana.

'arpento' : arpeno esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

'autostrado' : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquantita. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

'cervezo' : antiqua biro.

'detektar' : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

'diglosio' : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idiomon e la parolata dialekti.

'diskoteko' : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo nejuste. (vorto nun oficaligita)

'dolabro' : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra. (France, Angle e Germane : doloire).

'domotiko' : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemon di la domo e vizas solvar la problemoj e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

«dorftrotteln» : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

'drono' : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de 'biocenozo' e biotopo [A. ecosystem | F écosystème | G Ökosystem | Hl ecosistema | R ekosistemo].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupe ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipe en granda butikoj, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator | H escalera mecanica, escalera automatica | R escalator].

etno : popolo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenecese neregulizeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguliza.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kutas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax | F faxer | G faxen | H enviar por fax | It. Faxare | R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologia unajo [A. F. G. H. I. R.]

fonologio [Ling.] Fakto di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingi di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

‘fotono’ : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

‘gaela’ : La Gaeli esis Kelta popolo parolanta Kelta linguo.

‘gaga’ : senila ed/od imbecila.

‘«ghee»’ : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

“globetrotter” : aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

‘gombo’ : (Abelmoschus esculentus) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

‘ideogramo’ : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

‘idiolekto’ : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

‘infrastrukturo’ : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

‘interludo’ : Inter du spektakli, che teatrejo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

‘«jaggery»’ : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree» esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

‘judo’ : Kombat-arto de Japoniana origino.

‘kalceo’ : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

‘kataristo’ : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito duranta dum preske kinadek yari.

‘kindo’ : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

‘knemido’ : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

'kobrao' : venenozo serpento di tropikala regioni.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemato di societo od fabriko-marko komercial. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo » . Me do selektis ol por idigar olu ed evitar konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

' »mandala »' : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

'manikeismo': La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulu sennuance kom tote bona o tote mala.

'mansio' : sinonimo di domo (latina vorto)

'megapolo' : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi)

'metroo' : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

'mujiko' : basaklasa rurano en carala Rusia.

'neolitiko' : Lasta periodo dil prehistorio.

'NIFO' : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diski od en kelka lingui : fluganta subtasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

'onomancio' : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

'optimizar' : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

'paleolitiko' : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte aproxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

'pan' : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, complete.

'patuazo': nacionala, naturala, o matralla linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikas : patralla (matralla) linguo.

'piktogramo' : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

'pucho' : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

'radiofono' : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

'resursi' : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.

'rocketo' : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

'samurayo' : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

'sensoro' : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

'sinkronaleso' : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

'shako' : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.

'shamanismo' : Praktiko di qua la skopo esas mediaco inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

'smartfono' : Moderna poshtelefono anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

'soyao' : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa ldisti preferas la formo : soyo.

'sponsoro' : meceno.

'termoluminecenco' : kaloral lumifado.

'TM-efekto' : Sentimento di antipatio quan on havas nekonciante e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

'toponimo' : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

'tornado' : vortica ventego.

'totalitera' : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

'trajekto' : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

'yo' : popul-vorto signifikanta : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

'yudo' : Israelido. Persono di 'yuda' religio.

'yudismo' : Monoteista religio dil yudi.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

‘jame’ : nulatempe

kalceo : shuo

‘lontana’ : fora

mansio : domo

‘sovente’ : ofte

‘travalio’ : laboro

‘ye bon merkato’ : chipa

‘donar la bonveno ad’ : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

‘ergo’ : do, konseque.

‘itaque’ : pro to, pro ico, camotive.

‘nihilominus’ : malgre to, malgre omno.

‘quoniam’ : pro ke.

‘utinam’ : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morgo !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna ldisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeological).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «lco esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstraktite, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : *Che la korto di rejo Artur, kavalieri interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliero e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliero. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas pokope elua opiniono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu tante*

plezas a la siniorino ke mariajo rezolvesas ante la veno di rejo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc. Ma pose, Gauvain koaktesas da lua kompanuli departar e livar sua yuna spozino. Ye la fino dil unyara fristo pos lua

departo grantita da lua spozino ad il, servistino venas koram la rejo e la nobeluli por denunciar lua trahizo ad elua siniorino.]

Sinioro Ivain esas presegata. Omno quon lu vidas esas tormento. Omno quon lu audas jenas lu. Il volus esar fore, fugar a lando tante sovaja, ke onu ne plus savez querar ilu ; ube esas nek viro nek muliero qua konocas irgo de lu quale ilu esus en la profundeso di abismo. Il odias nulo tam forte kam su ipsa. Qua povas rifortigar lu ? Ka lu ne esas la facero di lua propria desfortuno ?

Sinioro Ivain foriris sen pronunciar mem un parolo tante il timis agar quale folulo koram la kunveninta baroni. Iti lasis ilu irar sola sen irgamaniere atencar lu. Lo esis nek lia konversi nek lia aferi qui povis retenar Ivain.

Il esis balde fore de la pavilioni. Lore kaptis ilu la deliro. Ilu laceris sua vesti pose fugis tra l'agri. Nulu del kompanuli qui serchis il sub la tendi trovis lu, neanke tra la hegi e la frukto-gardeni.

Ivain, dum kurar quale deliranto, trovis proxim parko yunulo tenante arko e flechi dentoza. Pro ke il havis ankore kelketa raciono Ivain arachis lua armi ad il. Pose il perdis omna memoraji di sua aventuro. Il guatis bestii en bosko, mortigis li, manjis vildo-karno tote kruda. Il tante vagadis omnaloke quale vagadas freneziozo, ke, fine, ilu trovis en la cirkumajo *mansio* (domo) mikra e basa. Ico esis la lojeyo di ermito tre okupata, duminstante, por kultiveskar la sulo e tranchar la dornoza bushi. Vidante venar nuda viro, il intelektis ke il ne esis racionoza viro e l'ermito kuris por celesar quik en sua domo. Ma pro ke il esis karitatoza il pozis pano ed aquo sur la bordo dil fenestro. Ivain la deliranto proximeskis, prenis la pano e mordis ol nam il esis tre hungroza. Nulatempe il manjabis pano tante dessaporoza e tante harda. La mueluro di ol esis versimile ye basa preco nam ita pano esabis petrisata ye hordeo kun palio, moldinta e sika quale kortico.

Ivain esis tante hungranta ke la pano semblis a lu esar mola quale paplo, nam hungro esas la maxim bona sauco, bone preparita e bone konfitita por omnaspeca nutrivi. Ivain devoris la tota pano e drinkis la tota aquo koldeta dil poto.

Tale manjinte e drinkinte, Ivain penetris itere aden la bosko, serchante cervi e cervini. Dum vidar kande il foriris, l'ermito agis pregi a Deo por ke lu protektez ita kompatinda viro, ma il demandis a lu anke ke il ne plus retrovenez por vagadar en ca areo dil foresto.

Qua do impedus folulo retrovenar volute a loko ube il trovis anmo karitatem ? Dum la tota tempo kande il esis en lua foleso, Ivain retrovenis adibe singladie, adportante avan la pordo dil ermito la donaco di ula sovaja bestio mortigita. Lua tota tempo konsakresis al chaso. La ermito senpeligis e koquis. Singladie la chasero fola trovis la pano e l'aquo en la buxo dispozata proxim la fenestro. Il do havis la drinkar e la manjar, fresha aquo koldeta cherpita ek fonteno e vildo-karno sen salo nek pipro. La ermito vendis la feli, kompris la hordea o avena pano ed il havis granda quanto di ca pano.

Tale esis til la dio kande pasis tra ibe siniorino e du damzeli di elua domo qui trovis la deliranto Ivain dormanta en la foresto. Un de eli kuris vers la jacanta viro qua, tote nuda, dormis sub la arbori. Longainstante el regardis ilu e videskis cikatro quan sinioro Ivain havis depos longa tempo sur la vizajo. Quale dubitar ankore pri co ? Ita nuda viro qua dormis esis ya Ivain ipsa ! Lo esis granda astono trovar il ibe en tante lamentinda stando ! Plurafoye la muliero krucosignizis su ma el evitis *eveliar* (vekigar) la dormanto. El

riacensis adsur sua kavalo e retrovenis ad elua kompanini.

-Siniorino, dicis plorante la damzelo, me renkontris Ivain, la kavaliero ne havante similulo. Me ne savas quala peko frapis il per tala dekada. Versimile ico esas pro la efekto di granda chagreno ke il arivis a vivar ica stranja vivo nam ni savas bone ke la chagreno povas produktar dementeso. Ivain esas exter la raciono. Nulatempe il esus tante kompatinda se il ne tale perdabis

la raciono 'Utinam' Deo grantez ad ilu rihavar sana mento! Utinam Ivain povez helpar vu lore kontre komto Alier qua militas senhalte kontre vu!

-Ne timez, respondas la siniorino. Se sinioro Ivain ne fugos, cakaze me kredas ke kun la helpo da Deo ni ekirigos de lua kapo ita dementeso. Ma oportas ne tardeskar. La feino Morgue qua esas tre savoza donis olim a me unguento havante la reputeso esar suprega kontre omna kapofurio.

(Duro sequos)

VOYAJO AL POVRA QUARTERI UBE INSTALAS SU PEKUNIOZA POSEDANTI

« La korespondanto dil Financial Times en Paris naracas lua instalo en plebeyala quartero dil XVIIIma distrikto ube viveskas, quale lu, sempre plu multa pekunioza familii. »

-Financial Times (extrakturi London)

« Ulu vivas en la kelerio ». Lo esas la unesma kozo quan mea chambristino audis dum ke ni decensigis mobli a la subtera parto dil Parisana habiteyi ube la homi depozas peci di vivo qui ne trovas loko altrube

Lo esis mea unesma decenso al subterajo. Esis sis kloki matine, dum dio di semanofino. Ni haltis dum havar brakii inkombrata per armoro e ni ridetis, jenata, a la viro sidanta sur la krevata matraco an la sulo en la extremajo di male lumizita koridoro.

Il semblis astonata vidar ni hike e propozis quik helpar ni – probable por monstrar ke il ne havis mala intenci a ni. Pose il explikis a ni en mala Franca linguo, ke il departis, singladie, cirkum ta tempo e ke lu ne retrovenos ante noktomezo.

Nia apartamento situesas en la XVIIIma distrikto, quartero dil chefurbo di qua la preci esas ulagrade min eceseganta kam altraloke e qua extensesas de Montmartre (chika) a nia perimetro (kelke min chika). Plu kam 200.000 personi habitas ibe. En lua sudala extremajo stacas la tre turismala « Moulin Rouge » (Muelejo Reda) dum ke en la nordo trovesas to quon onu nomizis til tre recenta tempo la « kolino dil narkotajo ». Toxikomaniiki instalesas sur abandonata tereni inter la pretervoyi dil periferio di Paris e dil autostrado, repulsata adibe dal autoritatozi ne savante bone quale jerar la problemo dil narkotaji en la Franca chefurbo.

Lo esas en la vicina quartero « Goutte d'Or » (Ora Guto) ke vivis en mikrega lojeyi la personi di « L'Assommoir » (L'Asomejo). Emile Zola deskriptas en lua romano la devastaji dal povreso e dal alkoholismo en la nordo di Paris dum la fino dil XIXma yarcento. Depos ta tempo, la urbo kreskis til la periferio di nun, ma la cirkondanta medio esas perfektamente rikonocebla. La quartero « Goutte d'Or » hodie es populizita per homi veninta de *Magrebia* (Nord-Afrika) e de West-Afrika. La unesmi arivis en Francia un yarcento ante nun. Singlasaturdie, me iras a biblioteko dum trairar merkati plena de tradicionala vesti Afrikana. Ibe on kompras banani, *ignami* e karno-

peci netrovebla altraloke en Paris. Kelke plu sude jacas la Tamila kvartero e lua vendeyi Indiana. Ico ne esas exakte la equivalantajo di to quo trovesas en la subkontinento, ma onu trovas ibe *dosa* e *thali*. Pos vivir dum quar yari en Bombay kom korespondanto por la « Financial Times », me iras a ta kvartero precipue pro ke ol esis praktikala por mea spozino ed elua laboro. Ma ni selektabus ol mem se ni esplorabus la domo-merkato dum un yaro vice esperir esar fortuneza.

QUARTERO-DRINKEYACHI

Existas nomo por indikar la profunda decepto quan sentas certa turisti kande li deskovras la vizajo reala di la « Ville Lumière » (Urbo Lumoza) nome la 'sindromo' di Paris. Mea spozino e me havis precize la kontrea sentimento. Ni unesme lokacis apartamento havante kom vidajo la publika gardeneto Clignancourt en la XVIIIma distrikto, t.e. jolia loko segunmoda, de-ube ni vidis koro exercesar singlasundie matine sub la pavilono dil parko. Ni situesis nemediate apud segunmoda drinkeji, restorerii, ecelanta fromajeyi e de un del maxim bona panifeyi dil urbo. Pose, ni rezolvis komprar lojeyo. La preci dil imoblaro en Paris rivalesas kun ti di London sur la skalo dil foleso. Un metro quadrato valoras meznombro 10.000 euri. Ito signifikas ke l'appartamento quan ni okupis (danke la kontrolo di la lokaco-precio) kostabus a ni plu kam 1 milion euri lor la kompro. Ni do selektis ulo plu modesta, en parto min chera dil XVIIIma distrikto, vers la metroo-staciono Mercadet-Poissoniers. Nia strado habitesas da multa Serbiani kun restorerii, ortodoxista kirko e drinkejo sub nia imoblo qua transformesas ye singla sundiala vespero a « karaoké » pos la deala servo. Viro an klavaro akompanas muliero qua kantachas kansoni folkloral.

Ita parto dil XVIIIma distrikto esas, ol anke, chanjanta, parte pro homi quale ni qui kompras an la limito dil quarteri neacesebila ed avancigas la lineo dil pekuniozigo vers la nordo. La drinkeji segunmoda multopleskas e konkurencas la tradicionala kvartero-drinkejachi. En un de li, proxim la metroo-staciono Simplon, la patrono swichas al « match »-i di Liverpool kande me demandas lo ad ilu, e plura kustumala klienti ludante karti me ja invitis por dineor en lia hemo. Ma me til nun ne agis lo.

LA CIRKONDANTA MEDIO DESKRIPTATA DA ZOLA EN *L'ASSOMMOIR* ESAS ANKORE PERFEKTE RIKONOCEBLA .

Lor mea partopreno al unesma asemblo pri kunproprietato, vicino rezumis tale la recenta evoluciono di ca kvartero : ante ke l'imoblo provizezez per duesma sekuresopordo, prostitucatino kustumis laborar en la koridoro dil sisema etajo. Segun rumoro, el demandabis la kodexo dil nova pordo por durigar lua aktiveso ed ofensesis pro la fakto ke on refuzez co ad elu.

Okazione di ta asemblo – ed ico tre amuzis mea spozino -, me elektesis por esar membro dil konsilantaro di la kunproprietato, olqua statuto grantas a me limitizita povi pri la instalado di vehilo-haltostaciono por bicikli e pri diversa labori por reparado. Esas tamen ulo quon me ne mustis jerar, nome la lokacero dil kelero. La dicita viro libere livis la loko, dum poslasar matraco, amaso de kuseni e kovrili, kelka bujii e stulo ek plastika materiajo. Se on kredas kelki de mea vicini, il venis por konsumar narkotaji. Segun altri, il nur judikis ke esis plu bona vivar en kelero sen multa aero kam irgaloke en la strado. Esas multe tro multa senhema personi, precipue nova enmigrinti, qui vivas hodie inter la lineo dil tramvojo e la periferio.

Ula nombro ja ekpulsesis enkadre di vasta kampanio guvernerial kontre la enmigrinti – qua tante plezas al konservema elekteri minacante la partiso di Emmanuel Macron an

lua dextra flanko. Anke la «kolino dil narkotajo » netigesis. Kande me iris adibe recentamente, me vidis nur tereni vakua ube amaseskis antee tendi. [La kampeyi facesas e desfacesas konstante en la nordo di Paris, dum la suceso dil vakuigi e dil desfortifiki].

To quo esas stranja en Paris, lo esas vidar qualamaniere la quarteri esas fixigita ibe. Interne mem dil XVIIIma distrikto kunhabitas multa mikra komunitati, separata nur per kelka centi de metri, treno-lineo o bulvardo.

Mea spozino e me jokus sovente (ofte) pri nia nepacienteso vidar instalesar la unesma *hipster*-a kafeeyo en nia strado – to quo provus ke ni saje agis per pariar pri ca quartero. Ma ni finas preske sempre per dicar ke ico en la realeso esus tre regretinda. Ni vivas kun ca paradoxo probable nesolvebla : ni kompris ulo en quartero quan ni prizas, en la espero ke ol chanjos.

Artiklo da David Keahane

Dum la tempo kande me redaktas ico, la pandemio di koronaviruso furias. 'Itaque' me rezolvis tradukar artiklo publikigita en Franciliana jurnalo.

New York asomata

Kun 40.000 kazi di koronaviruso-maladi e 1.000 mortinti, « Big Apple » divenis l' »epicentro » (la plu forta e precipua punto) di ta epidemio en Usa. La stradi esas dezerta ed hospitali improvizesas.

Da nia korespondanto Marc Chalamet en New York, Usa

New York, la urbo qua nulatempe dormas, taceskis. Min kam apene du semani pos la endukto dil unesma aranĵuri pri inkluziteso, ca metropolo esas nerikonocebla. En ta epicentro dil pandemio en Usa, denun la maxim atingata lando en la mondo, la suciego esas palpebla. La cifri explikas lo : preske 40.000 kazi di koronaviruso-maladi detektesis ja nur en New York. Un persono ibe mortas pro la viruso ye singla dek-e-quaresma minuto cirkume. Preske 1.000 New Yorkani transpasis ed on povis vidar kadavri transportita per elevilo aden frigorizanta kamioni, ita improvizata depozeyi di mortinti qui halte stacionas proxim plura hospitali. Du flegisti mortis dum la pasinta semano e deki de plusa altri infektesas, same kam plura mediki.

« Ni submersesas per la laboro, ni bezonas quik helpo » suplikis la urbestro Bill de Blasio, pasinta-lundie, dum denuncar plusafoye la indijo de respirili e de protekto-provizuri. Ad ico Donald Trump, denaska New Yorkano, respondis : « New York havas veramente problemi, ma me opinionas ke omno bone finos »...

La spektro dil Granda Depreso

Optimista paroli. “Lo esas vera katastrofo sanesal”, deklaris D-ro Julien Cavanagh che la Kanadana televiziono. Segun ca profesionala *neurologiisto* (specialisto pri morbi dil nervi), mobilizata depos plura dii an la fronto dil pandemio en hospitalo di Brooklyn, “oportas plufortigar la quaranteno, ito esas decidiganta por limitizar la propagado dil epidemio”.

Pos kelka dii di hezito, la inkluziteso plulongigata, hiere, til la 30ma di aprilo, esas prefere bone egardata. Ta urbo semblas asomata. Omno klozesas, ecepte la loki qui havas aktiveso judikata kom nekareebila, nome supermerkati, apoteki, kelka banki, laverii e...le « Liquor Stores », t.e. la vendei de vini. Ma la drinkei e restorerii di ca metropolo mustis cesar apertesar, kelki de li definitive, ed aproxime 250.000 employati di drinkei e restorerii konjedesis. Sama katastrofo eventas por multanombra mikra entraprezeyi e la dizastro ekonomial ja aparigas la fantomo dil Granda Depreso, ekvokata dal urbestro.

Skarsa esas la pasanti qui riskas su en la stradi. Ma on mustas respektar 2 metri de disto a la cetera pediranti, altre la policiani povas intervenar. La sencesa koncerto de sonora avertili, tante emblemala di ta urbo, anke taceskis. On audas nun nur la sireni dil furgon-ambulanci, qui vehigas rapidege alonge la avenui dezerta, irgatempe jorne e nokte.

« Desfacilesas imaginar retroiro a normaleso »

Times Square esas fantomatra quartero, la teatrei di Broadway klozis lia pordi du semani ante nun... Wall Street, Greenwich Village, Chinatown, ica omna arivo-loki tante prizata dal 800.000 Franci qui venas adibe singlayare, esas dezerta. La autobusi cirkulas quaze vakua, la metroo cirkulas multe min ofte kam kustumale. La New Yorkani inkluzas su timeme en lia hemo od adportigas lia kompraji adheme da livristi, maxim-grandaparte enmigrinti, qui salutesas quale heroi.

« La dii intersimilesas konstatas JC Muyl, Franca komercisto qua habitas en New York de multa yari. On spektas la televiziono, on kelkete sportumas, agas ‘yoga’, onu konektas su ad onua familio ed ad onua amiki. Lo esas nekredebla pensar ke du semani ante nun omno esis normal hike e lo esas desfacila imaginar retroiro a normaleso”. Rosa Lopez, habitantino dil Bronx, plufortigas : “Koncernante me, me ne plus ekiras, me vartas, mea omna kontaktatin me obtenas per WhatsApp o Zoom. E me desquietesas por la sanesala stando di mea matro qua vivas kun me. »

Hospitalo en Central Park

Nome la maxim urjanta kombato duktesas en la hospitali ofte submersita per la kuracati. En Central Park, juste opozite al hospitalo Mount Sinai, karitatoza organizuro stacigas hastoze tendi ube aceptesos deki de maladi. « *Jame* (nulatepe) me pensabus arivar adhike » asertas la mediko responsiva pri ca instaluro, ilqua esas veterano koncernante la Ebola-krizo en Afrika. Simila hastego ye altra latero dil urbo, nome an la rivero Hudson, ube la vasta konfero-centro Javits shirmos adminime 1.000 liti. E la « Comfort », navo hospitala dil US Navy, ankragis hiere sur la rivero Hudson.

(Artiklo publikigita che la dila jurnalo « Aujourd’hui en France » ye la 31ma di marto 2020)

Novelo

Puniso tra la yarcenti

La mala sonji di Madeleine Ribaud komencis en 1934 dum ke el esis nur yunineto evanta sep yari. Madeleine habitis lore Paris ube el naskabis e por tale dicar nulatempe iris a ruo. Kande el departis a vakanco kun elua genitori, lo esis sempre per treno 'quoniam' iti ne havis automobilo. La vakanco-loko esis an marala litoro, en la departemento Charente, stranje tamen, elua sonjachi aludis vilajeto en la mezo di Francia...

Fakte ne parolesis pri plura mala sonji ma pri nur un, olqua rivenis ye konstanta intervali e tante obsedis Madeleine ke el vekis plorante, ululante pro pavoro. Kelkafoye, dumjorne, elu pozis sua manui avan sua okuli pro la memoro dil kruelega dramato quan el travivabis dum la preirinta nokto. En elua sonjacho ca yunineto evis dek-e-kino de yari, habitis granda farmajo an la ekireyo di vilajo nekonocata, ed atakesis da tri armizita viri qui deprenis violentoze elua vesti pos asasinir elua matro. Dum ke li ridachis e drinkis, el kaptis longa koqueyo-kultelo quan el plunjigis en la fauco di ta qua violacabis elua matro ante ocidar el. Dum la sucedo dil yari, ca mala sonjo duris e perturbis la nokti dil yuneto. Mem diveninta adolecantino, el sempre obsedesis da ol. Monato pos monato, elu rividis ca yunino evanta dek-e-kin yari, qua ne similesis el, luktante kontre ta tri brutuli ed ocidante un de li. Kelkafoye, elu vidis klare la vizajo e la stranja vesti di ta homuli, quale rurani di altra tempo. Kelkafoye anke, el havis la sentimento divenar la viktimo kontre ke ye altra instanti, el esis nur spektantino dil dramato.

En 1946, Madeleine Ribaud konfidencis a psikiatriisto pro ke el ne plus povis suportar ta viziono qua esis l'okazono di multa nokti sen dormo ad el. Desfortunoze ta demarsho esis vana nam la mediko trovis nula expliko koheranta. Il nur asertis al yunino ke ico cesus en perspektivo di min o plu longa tempo e ke el ne devis desquietesar pro ulo quo esis nur obsedanta sonjo.

Du yari pose, Madeleine mariajis su kun Georges Princet ma lua sonjacho tamen ne desaparís.

El evas nun triadek-e-kin yari dum ca yaro 1962. Kom felica matro di du filiineti, Madeleine voyajas multe kun Georges, migranta profesionano pri komerco. Ensemble, li ja vizitis Francia e, dum ca somero, li rezolvas trairar la departemento Ardèche, t.e. un de la skarsa regioni quin li ne ja konocas. Lor la vesperesko, ta paro atingas mikra vilajo havante triacent habitanti, ube Madeleine subite bezonas haltigar. Esas surloke mikra albergo. La yuna muliero demandas ad elua spozulo adirar ibe por rezervar chambro, quankam esas erste dek-e-sep kloki e ke Georges deziris vehigar til la urbo Privas. Ma, 'quoniam' Madeleine deziras lo, pro quo ne pasar la venonta nokto en ca charmanta vilajo ?

Instanto pose, dum vartar la tempo dil repasto, la paro iras promenar en la precipua strado ube kelka personi konversas sur la solio di lia pordo. Tale li arivas til la ekireyo di ca habiteyaro, ed esas pronta retroirar. Ma subite Madeleine sizas la brakio di sua spozulo :

« Ka tu esas certa ke ni nulatempe venis adhike ? Me rikonocas ca choseo... Me rikonocas ca kurvigo...Ye duacent metri de hike, esas granda domo kun palio-tekto, havante nur un etajo e grandega garbeyo... ».

Georges ridachas, levas sua shultri, aceptas parirar la duacent metri necesa por provar a Madeleine ke el eroras e ke nulo plu similesas choseo kam altra choseo ! La stuporo di ca viro esas tante plu granda kande, sur la kurvigo, il vidas, ne tre fore, domo omnarelate identa a ta qua deskriptesis da sua spozino, ecepte ke olca ne havas palio-tekto.

« Tu esas klarvidantino », lu dicas ridante.

Madeleine insistas por frapar an la pordo e vizitar ca granda farmajo. Kun emoco evidenta, el explikas elua intruzo al afabla viro qua apertas ad elu la pordo e balde aceptas penetrigar el en ta loko. Ante enirar singla chambro, Madeleine dicas laute to quon el trovos dop la klozata pordi. El deskriptas perfektamente la du chambregi dil unesma etajo kun lia alkovi, lia planko-suli ek desglata ligno ante acensar sur la mikra eskalero interna. El parolas pri la gardeno, pri lua formo oblonga, pri la aquala angulo jacanta an la dextra extremajo. Kelkafoye, el astonesas ne trovar la loko tala quale el deskriptis ol. Ma la farmisto quietigas el dum igar el samatempe mem plu anxioza : La palio-tekto, la fonteno, la alkovi ne plus esas hike ma ica omno vere existis... triacent yari ante nun ! »

Tremante, sustenata da Georges, Madeleine livas nur desfacile ca farmajo quan el tante bone konocas ed adube tamen el nulatempe iris antee. Retroveninte en la albergo, el insistas por efektigar vizito adche la komonestro en la skopo obtenar kelka klarigi. Nome Madeleine savas ke el vivis en ca vilajo, e plu precize en ca farmajo. El rikonocas nun ne nur la domo vizitita ma anke mult altra farmaji en la cirkumajo.

Dum la morga dio, la paro iras a la urbodomo. En anciena libro, Georges trovas la traco di spoliadi e di kombati eventinta hike meze dil XVIIma yarcento. E mem plu remarkinda fakto, nome la violaco di adolecantino e l'asasino di elua matro raportesas en verko regional : l'adolecantino sucesis ocidar un de lua tormenteri dum ke la du ceteri fugis !

Samatempe perturbata e konfuzigita, ma anke kontenta pri sua deskovraro, Madeleine esas pronta livar la urbodomo kande el videskas viro evanta quaradeko de yari. Nur per vidar ilu, el esvanas en la brakii di Georges. Lor elua veko, quarimo de horo pose, el jacas en elua hotelo-chambro. Ma quik kande el ridivenas koncianta, el ululeskas. Georges frapetas ad elu la manui dum asertar ke l'emoci di ca jorno esis tro violentoza ma ke la mala sonjo de nun desaparos.

Memorante la nekonocato renkontrata kelke plu frue, Madeleine itere ululas e klameskas : « Lo esas ilu, lo esas la viro qua violacis me e quan me ocidis ! » Pose el dormeskas subite. Mediko advokata urjante konsilas a Georges restar dum kelka dii en ca regiono. Quaradek-e-ok hori plu tarde, Madeleine semblas perfekte risanigita. El demandas vizitar la viro qua produktis elua emoco por exkuzar su ad il. Ita viro, qua esas adyunto dil komonestro venas ipsa por vidar elu. Ma quik kande il eniras la chambro el kaptas ligno-peco similesante poniardo ed el probas frapar ilu an la fauco. Negrave vundita, l'adyunto lore fugas dum poslasar Madeleine ululante pro pavoro e plorante en la brakii di elua spozulo. Maxim strange en ico esas la fakto, ke tri monati pose, l'adyunto telefonas al Parisana paro qua nun retrovenis a sua hemurbo. Lua tono esas kalma, serioza, tote ne atakema. Kande il kontakteskas Madeleine, il demandas ad elu bonvolar pardonar ad ilu, per asertar ke el esis justa probante mortigar lu nam il esas vere kulpoza pri violaco e mortigo. Il anke memoras perfekte la pasintajo.

(Extrakturo de la libro « Voyage dans l'Impossible » (Voyajo tra lo Neposibla) da Christian Dureau)

La Parisani lor la Exodo – L'expoza dil memoraji

Por memorigar la 80ma aniversario dil Exodo, la muzeo pri la liberigo di Paris, propozas tempala expoza nova, qua vidigas al viziteri epizodo eventplena dil historio di Francia.

Inter la 3ma e 14ma di junio 1940, plu kam 2 milion Parisani, inter la 2,9 milion de ti qui oficale kontesas, livas katastrofatre la chefurbo di Francia en paniko e kaoso nedeskriptbla. Li probas eskapar la armei Germana, qui pos invadeskir Francia, esas arivonta en Paris. La testi di ca epoko ne hezitas utiligar la biblala vorto Exodo por deskriptar ta trafiko, tante vasta esas lua ampleso.

(...) En la skopo raportar ol, la muzeo prizentas grandanombra dokumenti diversa. La irado tra la expozeyo plunjigas la viziteri meze di la lora eventi e posibligas sequar, pazope, la Parisani sur la chosei dil Exodo.

La Franci preparas su

Quik de la komenco dil yaro 1939ma, la publika povo, koncianta ke la milito proximeskas, organizas serio de aranjeri vizanta preparar la habitantaro. « Pro ke lu nulatempe judikas ke la Germani povus invadar Francia, la publika povo preparas la popolo a defensiva milito », precizigas Sylvie Zaidman, historiistino, direktanto dil muzeo e kunkomisario dil expoza. En la chefurbo di Francia, shirmeyi instalesas e gas-maskili disdonesas por afrontar la bombardi. La kategorii de personi maxim domajebla evakueskas, yuneti sendesas a vakanco-internerii.

Ma la plu multa Franci imaginas ke ca milito similesos la Granda Milito, qua igis amaseskar multanombra Belgiani, Nederlandani e nord-Franci sur la chosei. Tamen, lo esas konflikto tote altraspeca ke Francia mustos afrontar. La preparado dil habitantaro lore revelesos kom neefikiva. “La aktualaji difuzita en cinemo, en unesma parto dil filmo, montras imaji dil intercivitana milito Hispana, kun la ibea habitantaro fuganta la bombardi. Tale, en la kolektiva subkoncio dil Parisani imprimesas l'ideo ke, kande popolo konfrontesas al milito, la reakto mustas esar la fugado », precizigas Hanna Diamond, historiistino, profesorino che la universitato di Cardiff e kunkomisario dil expoza. Raportajo montranta la civila habitanti sur la chosei lor la Unesma Mondomilito e plusa altra pri la habitanti Hispana fugante la bombardi lor la intercivitana milito montresas kom dokumentofilmo che la expozeyo. Dum la 3ma di septembro 1939, responde al invado di Polonia dal Germana trupi, Unionita Rejio e Francia deklaras milito a la *Reich*. Tamen, dum la monati sequanta nula militistal

operaco importanta duktesas. Lo esas la « stranja milito » e la vivo dil Parisani – quale anke olca dil cetera Franci – duras quaze esus nulo aparta.

La Parisani fugas

Ma, dum la 10ma di mayo 1940, Germania atakeskas tre violentoze Belgia, Luxemburgia e Nederlando. Malgre la kontre-atako dal federita trupi, la armei dil *Reich* sucesas penetreskar en Francia. La expozo prizentas mapi qui evidentigas l'impresanta avanco dal trupi Germana. Deskovrinda esas anke la unesma pagini jurnalal di la lora tempo kun tituli quale « Ni rezistas vinkante ». « Pro ke dum milito-tempo, l'informili kontrolesas en la skopo ne panikizar la habitantaro, la Parisani esis tre fore imaginar to quo realamente eventis », substrekizas Sylvie Zaidman.

Dum la 3ma di junio Paris bombardesas. Ico esos la signalo por la unesma ondo de departi. « La unesma Parisani livante ca chefurbo esas pekunioza homi : iti qui ne bezonas laborar por vivar, qui posedas automobilo, duesma rezideyo », precizigas Hanna Diamond. Ta departi eventas quiete. « Pro ke la habitanti preparesis subisar bombardi, li ne pavoras. Li opinionas ke la Germani esas fore. Li ne intelektas ke li proximeskas an la pordi di Paris », dicas pluse Sylvie Zaidman. Dum la 10ma di junio, la guvernerio livas la chefurbo. La Parisani subisas forta shoko. La paniko kaptas la habitanti. Oportas fugar, irgakuste e nemediate. Inter la 10ma e la 14ma di junio, dato kande la Germani arivas en Paris, la Franca chefurbo subisas despopulizo senprecedenta. « Ita duesma ondo de departi koncernas la toteso dil strati social. La homi dil plebeyala medii, qui ne povas arogar a su la yuro livar lia laboreyo, intelektas, pos la departo dil guvernerio, ke esas nun anarkio-stando. Quik de ta instanto, singlu pensas nur pri su ipsa. La homi utiligas quon li trovas : la kamiono di lia entraprezeyo, lia biciklo. Se li havas nulo, li departas pede. » Fotografuri montras habitanti surhavante lia omna vesti od utiligante brueti, o charioti por infanteti, en olqui li amasigis hastoze maxim grandanombra kozi. Cetere, li koaktesos abandonar li sur la chosei. On parolas pri « kontagio dil teroro ». La fondera strukturi dil socio, quin onu imaginas tamen kom nerevokebla, krulas dum tempo de kelka dii. La komonestri, la pumpisti, la policiani ; la panifisti, la komercisti, la sacerdoti... Omni fugachas. Entote, inter du triimi e tri quarimi de la Parisani fugas ek la chefurbo. Paris vekas quaze dezerta.

Sur la chosei, la kaoso

Ekirante Paris, la trafik-obstrukti esas monstrala. La fervoyala stacioni esas la skopo di asalti da departemi, quale co ilustras da fotografuri e da desegnuro, qui prizentas la fervoyo-staciono « Lyon » plenega per homi. Sur la chosei, lo esas la kaoso. Impresanta ondo de homuli, homini e yuneti hastas, iras precipitoze, intershokas por probar eskapar la Germani, ilqui, lialatere, ganas sempre plu multa teritorio.

Lor lia irado vers la sudo di la lando, la exiliti subisas bombardi ed ataki per mitralioso. Desegnuro reprezentas matro e lua filieto, mortinta lor bombardo. Ceno dil filmo, *Jeux interdits* (Ludi interdiktata) anke vidigesas. La paniko destruktas la familii. Nombroza yuneti separesas de lia genitori : la Reda-Kruco indikas la impresanta nombro de 90.000 til 100.000 « orfani tempala ». « La administrantaro efektigis remarkinda laboro por retrodonar ca filieti a lia familii », remarkigas Hanna Diamond. Sercho-dokumenti same kam avizi e fotografuri pri yuneti publikigesas en jurnali e prizentesas che la expozeyo.

La departmenti dil Sudo e dil Westo di la lando esas tre rapide submersita ; la lojantaro di Tolosa (Toulouse) , exemple, multopleskas quarople. La dicita urbo ne

havas la moyeni gastigar e nutrar ta omna fuganti. Deskovrenda esas la desqujeta atesti da habitanti dil acepto-urbi...

Ma ca situaciono ne duos. Dum la 17ma di junio, marshalo Pétain, nominata kom guverneriestro, pronuncas diskurso tre askoltata 'radiofonale'. Sucioza pacigar e quietigar la Parisani sur la chosei dil exodo, il anuncas ke lu demandos armistico. Por la refujanti la koshmaro (mala sonjo) finas. Li povos retroirar adheme. Dum la 22ma di junio, l'armistico signatesas. Francia dividesas a du zoni, definitiva per separo-lineo : la « Zono Nordal », okupata, di qua Paris esas parto, pozesas sub Germana okupado milististal, la « Zono Sudal », dicita kom libera, duras esar sub la autoritato dil guvernerio di Vichy.

La retroveno dal Parisana refujinti komencas organizesar. Ol duos dum la tota somero di 1940. Pro ke Paris esas sub Germana okupado, la Parisani mustas obtenar pas-permiso por darfar retroirar adheme. La expozo tale prizentas fotografuri e desegnuri pri la kontroli Germana, same kam arkivi di pas-permisi . Lor la 10ma di julio, la integreso di la povo grantesas a marshalo Pétain. La Republiko enterigesas. La rejimo di Vichy proklamesas.

Dum septembro 1940, la quaza toteso dil refujinti retrovenis. Ma, por la Parisani esas shoko : Paris ne plus esas Paris. La hokokruco esas omnaloke. La soldati Germana kontrolas omno. Fotografuri posibligas deskovrar la okupata chefurbo di Francia same kam la testo da muliero qua deklaras : « Ni ne plus esis heme ». Quik de la 27ma di septembro 1940, impero Germana interdiktas al Hebrei retroirar a Paris. Lo esas la komenco dil antisemida persekuti. Pos travivir la tragediala epizodo dil Exodo, la Parisani intelektas ke la mala sonjo erste nun komencas.

(Segun artiklo publikigita en la revuo « Les Veillées Des Chaumières)

RIMEMORIGO : Mea nova adreso nun, esas :

Martignon Jean

1, rue Van Gogh

F-91600 – Savigny sur Orge

FRANCIA

Rakonti por yuneti (infanti e pueri)

La segilo, la raboto e la labor-tablo

Olim esis povra yuneto nomizita Tonio. Il edukesis da benigna feino, qua divenigis ilu aprentiso che un de elua amiki esante menuzisto. Tale Tonio lernis tranchar planki per segilo, polisar oli per raboto, e klovagar oli sur labor-tablo

Kande Tonio divenabis adulto, la feino dicis a lu : « Me donas a tu ca segilo, ca raboto e ca labor-tablo. Mantenez li sorgoze en bona stando, oli esos utila a tu. »

Regimento pasis, duktata dal rejo. Lu iris a milito. Tonio sequis lu, dum forportar ilua tri utensili sur brueto.

La regimento arivas opoze a foresto tante densa, ke nulu povis enirar ol . “A mea helpo segileto,” dicis Tonio. Dum nur un minuto la segilo tranchas la foresto, e la regimento pasas.

La regimento arivas opoze a monto tante alta ke nulu povis avancar ibe. « A mea helpo, raboteto, » dicis Tonio. Dum nur un minuto, la raboto paruzas la monto, e la regimento pasas.

La regimento arivas opoze a fluvio tante larja ke nulu povis trairar ol. « A mea helpo, labor-tableto, » dicis Tonio. E la labor-tablo plulongeskas, plulongeskas, divenas ponto tre solida, e la regimento pasas.

La rejo obtenis la vinko ; por dankar Tonio il mariajigis lu kun sua filiino.

La fisheti

Tri voyajeri, uladie, eniras albergo e demandas vino. « Esas varma ! adportez ni quik ulo por drinkar. »

L'albergisto prenas sua krucho e decensas al kelero. Grosa barelo esas ibe ; il tiras de ol kelketa vino. Pose il kuras al rivero. Il plunjas ibe sua krucho e retroportas ol plena.

Il servas la voyajeri : « Drinkez il dicas a li, co esas la maxim bona vino dil vilajo. »

La tri kamaradi komencas vakuigar lia glasi. Balde singlu de li grimasas. La albergisto vidas li e dicas : « Vi ne judikas ke mea vino esas bona ! Vi esas vere tre desfacile kontentigebla. »

Ed il varsas pluse. Tri fisheti ekiras la krucho e venas natar en la glasi.

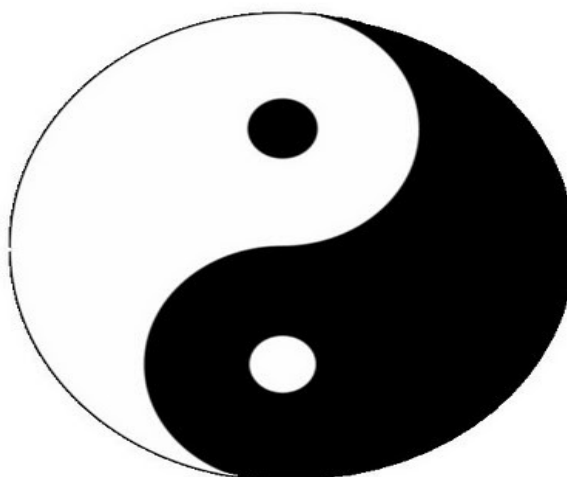
« Ha ! ha ! dicas la voyajeri ridante ; lo esas vere la maxim bona vino dil vilajo, pro ke la fishi ipsa drinkas ol ! »

La albergisto esis tote shamoza.

(Segun lernolibro por
infanti)

TAO-TE-KING

Sequo duadek-e-triesma

LXII

**La VOYO esas la domo di omna kozi,
la trezoro dil homi benigna,
la protekto di ti qui ne esas benigna.
Kun tala paroli, on povas irar al merkato.
Per konduto honorinda,
On povas valorigar su.
Ma le min benigna de la homi,
pro quo oportus refuzar li ?
Lo esas pro ta motivo ke se la suvereno esas en lua plaso,
La princi anke havas lia taski.
Mem se on havus ceptri inkastrita per lapidi
por konvoyar li en prodiganta quadrigo,
ica omna donaci ne savus egalesar
la donaco di la VOYO
agita surgenue an la pedi dil suvereno.
Pro quo la Anciena Homi tante alte prizis ta VOYO ?**

Ka ne esas pro ke on dicas pri ol :

« Irgu qua demandas recevas ;

Irgu qua facis peki pardonesos pri oli » ?

Yen la motivo pro qua ol esas la maxim precoza posedajo sur nia terglobo.

(Duro sequos)

HISTORIO DI ROMA

LXXXII. Mucus Brutus.

Mucus Brutus, imitanto di lua onklulo Cato, studiis filozofio en Athina, e la eloquenteso en Rhodos. Il amoris, same kam Antonius e la poeto Gallus, la aktorino Cythéris. Kom questoro, il refuzis departar a Gallia, pro ke Caesar desplezis ad omna vertuoza personi. Il akompanis a Cilicia, Appus Claudius, qua akuzesis pri konkusiono, sen ke irga suspekto-vorto akuzez Brutus. Dum la intercivitana milito, retrovokata de Cilicia da Cato, ilu sequis Pompeius. Pos la desvinko di Pharsalos, il obtenis de Caesar lua indulgo e la gubernio di Gallia kun la titulo di prokonsulo ; ico ne impedis lu ocidar Caesar, quale la cetera konspiranti, en la palaco dil senato.. Quik de ta tempo il odiesis dal veterani e sendesis a Macedonia, ube, desvinkinta da Augustus en la planaji di Philippoi il prizentis sua fauco al glavo di Straton.

LXXXIII. C. Cassius Longinus.

Caius Cassius Longinus esis questoro di Crassus en Siria ; pos la tragediatra morto di lua generalo, il riasembris la restaji di la legioni, rivenis a Siria, e vinkis, proxim la fluvio Orontes, satrapo Osocès. Pro ke, pose, il entraprezis la maxim shaminda komercacho pri la vari Siriana, il surnomizesis kom Caryota. Kom plebeyo-tribono, il atakis violentoze dum komandar la navaro. Quankam il indulgesis da Caesar, ico ne impedis ilu, kun Brutus,esar l'autoro di komploto kontre ca diktatoro, e dum l'instanto dil asasino, kande un de lua komplici hezitis frapar : »Frapez, ilu dicis a lu, mem se tu devus travundar me ipsa. » Pose, il asemblis konsiderinda trupi e rajuntis Brutus en Macedonia ; ma vinkita da Antonius en la planaji di Philippoi, il persuadesis ke Brutus, quan jus vinkabis Caesar Octavius, subisabis fato simila a lua : il prizentis do ilua fauco ad ilua emancipito Pindarus. Saveskante ca morto, Antonius klameskis, onu dicas : « Me vinkis ! »

LXXXIV. Sextus Pompeius

Sextus Pompeius, desvinkinta en Munda, Hispania, aceptis pos la transpaso di sua fratulo, la restaji di ilua trupi, ed adiris Sicilia, ube, ruptante la kateni dil sklavi, il kaptis la maro. Il haltigis la konvoyi por Italia, quin ilu sufragis per hungro ; la ebrioso dil suceso duktis lu prenar necelite la titulo « filiulo di Neptuno » ; e por ke ta deo esez favoroza ad il, il sakrifikis a lu kavalo e tauri havante orizita korni. Pos igir paco kun Antonius e Caesar, il ofris a li repasto sur sua navo : « Yen mea karenì ! » lu dicis sat espritoze, tale aludante sua domo jacanta en Roma en la quartero dil Karenì, e lore sub la povo di Antonius. Kande ca laste dicita ruptabis la paco-kontrato, Sextus vinkita en marala batalio da Agrippa, lletnanto di Augustus, fugis ad Azia, ube il ocidesis dal soldati di Antonius.

LXXXV. Marcus Antonius.

Marcus Antonius, kompanulo di Julius Caesar en lua omna expedicioni, probis, dum la festo di Lupercali, kronizar lu per diademo : pos ilua morto, il facigis a lu deala honorumi. Kom trahizero ad Augustus, il vinkesis da lu proxim Modena, e sufragata pro hungro il sucesis fugar de Perugia a Gallia, ube il rajuntis Lepidus. Il produktis la morto di Brutus, per ganar lua soldati. Pos kompensir lua perdi, il retrovenas ad Italia, e ridivenas amiko kun Caesar. Diveninte triumviro, il komencas entraprezar la proskripto per la sakrifiko di sua onklo Lucius Caesar. Sendita a Siria, il deklaras milito al Parthi. Vinkita da li, il retroduktas ad Egiptia apene la triimo de sua dek-e-kin legionj ; pose diveninta sklavo di sua pasiono por Kleopatra, il vinkesas da Augustus an la litoro di Actium. Il retroiras pose ad Alexandria, ube, ornita par vesti rejala, il sideskas sur la trono dil reji, e donas a su la morto.

LXXXVI. Rejino Kleopatra.

Kleopatra, filiino di Ptolemeus, reja di Egiptia, forpulsata da elua fratulo ed elua spozulo, Ptolemeus la juniora, a qua el volabis furto la krono, venis, dum la intercivitana milito, refugar ad Alexandria proxim Caesar. Danke elua sedukto-povo, pro elua ultima favori, el obtenis de lu la rejino e la morto di Ptolemeus. Kleopatra esis tante pasionoza, ke, ofte el prostitucis su, tante bela, ke multa homuli kompris po lia vivo la favoro di un de elua nokti. Mariajita, pose, a Marcus Aurelius, di qua el akompanis la desvinko, el iris ad ilua mauzoleo quale por honorizar ilua mani, ed el trovis la morto ibe dum pikigar su da aspiki.

FINO

NIA POEZIALA ANGULO

EXTAZO

Me stacis sol dum nokto steloz proxim l'ondo.

Nul nubo en cielo, sur maro nul seglo.

Mea vido regardis trans la real mondo,

E la boski, la monti, la tota Naturo

Semblis questionar en kunfuza murmuro

L'ondi maral e la cielo.

E la steli oreo, senfina legioni,

Per harmonii divers atestanta la kreo,

Dicis per inklinar sua faira kroni ;

L'ondi blu, quin guvern o haltigas nul gesto,

Dicis rikurvigante la spumo dil kresto :

« Es Sinioro, Sinioro Deo ! »

VICTOR HUGO

Rezumo di lo preirinta: . *Pos ke lua fratulo Ménelaos vundesis, reĵo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. Kande la Akhaiani komencas desvinkar lore Deino Hèrè rezolvas intervenar per suplikar Zeŭs qua paroleskas. Plu tarde Deino Athènè instigas Diomèdès kombatar sucesoze Arès la milito-deo. Pro diskurso dal divinisto Hélénos la Troiani rihavas kurajo e la milito divenas mem plu frenezioza. Senesperigita la spozino di Hektôr iras renkontre ad elua mariaĵito kun elua infanteto. Eventas ke Hektôr defias la Akhaiani e Menelaos volas luktar kontre il, ma lua kompanuli impedas lu aceptar ica kombato quan li opinonas esar tro riskoza por Menelaos. Ma fine Aias ed Hektor rezolvas interafrontar. Tamen, la kombato cesas instantale pro ke nulu povas esar vinkanto. La suprega Deo, Zeŭs, kunvokas la altra Dei. La kombati pluduras e Zeŭs intervenas favore al Troiani. La rezultajo esas necerta. La reĵo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe. Il donas avantaĵo al Troiani. Pose la Akhaiani debatas pri la rezultanta situaciono.*

- Ho Atreido, me kombatos kom la unesmo tua nesencoza paroli, quale posiblesas en la « agora » ; e tu ne iraceskos pro co, nam tu ipsa insultegis me ja meze dil Danaani, per dicar pri me ke me esas febla e poltrona. Ed ico, la Argiani savas lo, yuni ed oldi. Certe, la filiulo dil subtila Kronos dotis tu neegale. Il grantis a tu la ceptro e la suprega honorumi, ma il ne donis a tu la fermeso dil anmo, olqua esas la maxim granda de omna vertui. Ho desfortunozo ! Ka tu pensas ke la filiuli dil Akhaiani esas tam febla e tam poltrona kam tu dicas ? Se tua kordio instigas tu retroirar, irez ! Yen la voyo ; e la grandanombra navi qui sequis tu de Mykènè esas hike, apud la litoro dil maro. Ma omna cetera Akhaiani haroza restos til ke ni subversabos Ilios. E se li volas ipsa fugar sur lia navi vers la amata sulo dil patrio, me e Sthénélos kombatos til ke ni vidabos la fino di Ilios, nam ni venis adhike fidante al Dei !

Ed il parolis tale, ed omna filii dil Akhaiani aplaudis, admirante la diskurso dil kavali-domtero Diomèdès. E la kavalriano Nestôr, staceskante meze di li tale parolis :

-Tydeido, tu esas la maxim audacoza lor la kombato, e tu esas anke la unesmo che la « agora » inter tua egaluli relate la evo. Nulu blamos tua paroli, e nulu de la Akhaiani kontredikos oli ma tu ne dicis omno. Advere, tu esas yuna, e tu povus esar la minim evoza de mea filiuli ; e, tamen, tu parolas kun prudenteso koram la reĵo dil Argiani, e quale debesas. Lo esas mea responsiveso omno previdar ed omno dicar, nam me fieresas esar plu olda kam tu. E nulu blamos mea parole, ne mem reĵo Reĵo Agamemnôn. Il esas sen inteligenteso, sen yusteso e sen hemo, ta qua prizas la hororinda deskonkordi. Ma ni obediez nun la obskura nokto : ni preparez nia repasto, ni pozez selektita gardisti apud la fosato profunda, avan la muri. Lo esas la yunuli qui devas asumir ca tasko, e lo esas tua devo, ho Atreido, qua esas la suprega chefo, imperar co a li. Pose, ofrez repasto al chefi, nam ico esas konvenanta ed esas tua facenda ago. Tua tendi esas plena de vino quan la navi dil Akhaiani adportas a tu singladie de la Thrèkè, tra la senlimiteso dil alta maro. Tu povas facile ofrar multo, e tu imperas grandanombra servisti. Kande la chefi kunvenos ; tu obediez a ta qua donos a tu la maxim bona konsilo ; nam la Akhaiani bezonas omni saja konsili dum l'instanto kande la enemiki acendas tante grandanombra fairi apud la navi. Qua de ni povus joyar pri co ? Canokte, l'armeo perdesos o salvesos.

Il parolis tale, ed omni, askoltinte lu, obediis. E la armizita gardisti ekiris, duktitaj dal Nestoreido Thrasymèdès, princo dil populi, da Askalaphos e lalménos, filiulo di Arès,

da Mèrionès, Apharèos e Ipiros, e dal deala Lykomèdès, filiulo di Kréôn. E la sep chefi dil gardisti duktis, singlu, cent yuna militisti armizita per longa piqui. E li plasizis su inter la fosato e la muro, e li acendis fairaji e manjis lia repasto. Lore la Atreido duktis la chefi dil Akhaiani sub ilua tendo ed ofris a li abundanta repasto. Ed omni extensis lia manui vers la manjaji. Kande li kalmigabis la dursto e la hungro, la unesmo de li, la oldulo Nestôr, qua ja donabis la maxim bona konsilo, tale parolis, kun granda sajeso, e dicis :

-Tre glorioza Atreido Agamemnôn, ho rejo dil homi, me komencos e me finos per tu, nam tu imperas a multanombra populi, e Zevs donis a tu la ceptro e la yuri por ke tu guvernez li. Pro co oportas ke tu savez parolar ed askoltar, ed aceptar la saja konsili, se lia kordio imperas al cetera chefi donar plu bona de oli a tu. E me dicos a tu to quo esas maxim bona agar, nam nulu havas plu bona penso kam olta quan me meditas nun, e depos longa tempo, depos la dio kande tu raptis, ho deala gento, kontre nia volo, la virgino Breisèis de la tendo di Akhilleus iracoza. E me volis despersuadar tu, e, agante segun tua kordio superba, tu insultegis la maxim brava de la homi, quan mem la Nemortivi honorizas, e tu prenis de lu sua rekompensio. Ni deliberez do hodie, e ni serchez quale ni povos kalmigar Akhillevs per donaci pacifanta e per flatera paroli.

E la Rejo dil homi, Agamemnôn, respondis a lu :

-Ho oldulo, tu ne mentias per rimemorigar mea neyustaji. Me facis ofenso, e me ne negas lo. Militisto quan Zevs amas en sua kordio dominacas omna militisti. E lo esas por honorizar lu ke il opresas l'armeo dil Akhaiani. Ma *quoniam* me faliis per obediar a funesta pensi, me volas nun kalmigar Akhillevs e ofrar a lu donaci senlimita. E me dicos a vi quala esas ca famoza donaci : sep tripedi netushita dal fairo, dek ora talenti, duadek baseni quin on povas expozar a flami, dek-e-du kavali robusta qui sempre obtenis la unesma premii pro la rapideso di lia kurado. Ed il ne plus indijesus ulo, e il esus saturita per oro ilta qua posedus la premii quin adportis a me ita kavali havante masiva hufi.

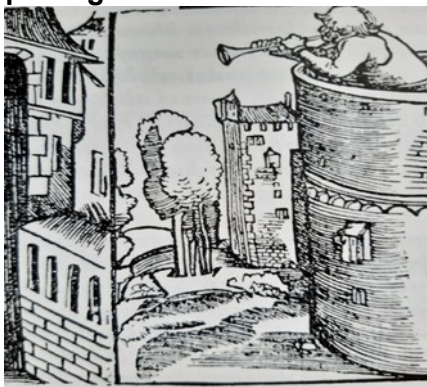
(Duro sequos)

TILL STRIGOSPEGULO

(Dicas, quale Strigospegul'engajigas su che la komto de Anhalt kom turmo-suflisto, e kande enemiki venas adibe, ke il ne prisuflas li, e kande nul enemiko esas prezenta, ke il prisuflas li.

Ne longatempe pose, lore Strigospegul' venis a la komto de Anhalt che qua ilu engajigis su kom turmo-suflisto. E la komto havis mult enemiki, itaque il rezidis dum ca tempo en l'urbeto ed en la kastelo kun multa kavaleri e kortani, quin on devis nutrar singladie. Kom konsequantajo on obliiis sovente (ofte) Strigospegulo sur la turma observeyo, tale ke onu ne sendis manjajo ad ilu. E dum la sama jorno eventis, ke la enemikaro dil komto kuris avan la urbeto e kastelo ed avan ti prenis la bovini e forpulsis li omna. E Strigospegul' trovesis sur la turmo e regardis tra la fenestro e facis nula bruiso, nek per suflado, nek per klamado. Tamen la komto informesis, ed ilu kun sua sequantaro persequis ili. E kelki vidis, ke sur la turmo Strigospegul' kushis sur la fenestro e ridis. Lore la komto advokis lu : « Pro quo tu kushas sur la fenestro ed esas tante nebruisanta ? » Strigospegul' klameskis adinfre : « Ante la repasto me ne prizas vokar o dansar ! » La komto klamis ad il : « Ka tu ne volas suflar pro la enemiki ? » Strigospegul' itere klamis : « Me ne suflez pri la enemiki, altre l'agri pleneskos de li, e parto de li iros adfore kun la bovini. Se me suflus plu multe pri la enemiki, li enirus tra la pordego e vinkus vu. »

E ca dicajo restis. La komto kuris rapidamente dop l'enemiki e li interkombatis. Ed onu itere obliiis nutrar Strigospegulo. E la komto kontentesis dum kelka tempo. Ed il anke kaptis multa brutaro de lua enemiki, quin lu dispecigis, boliigis e rostigis. Strigospegul' sur la turmo reflektis, quale anke il povus obtenar ulo de la kaptajo ed il vartis la tempo kande arivis l'instanto dil repasto. Lore il advokis e sufleskis : « Enemiki-i, enemiki-i ! ». La komto rapide kuris de la tablo (sur qua stacis la manjaji) kun sua sequantaro ed ili enkurasigis su ed prenis armi enmanue ed iris rapide al pordego regardante al domeno pro l'enemiki. Dume Strigospegul' kuris per facila movi e rapidamente de la turmo ed okupeskis su pri la tablo dil komto e prenis de la planko boligiitaji e rostitaji segunplezure. Balde il retroiris a la turmo. Kande nun la kavaleriani ed infantriani venis, lore li vidabis nul enemiko ed interparolis : « La turmogardisto facis co pro friponeso », e li itere iris adheme, a la pordego. E la komto vokis adsupre Strigospegul' : « Nu, ka tu esas stulteskinta o foleskinta ? » Strigospegul' parolis : « Sen irga maligna ruzajo, ma la hungro e la mizero instigas ad ula ruzo. » La komto parolis : « Pro quo tu suflis enemiki-i, e nulu esabis hike ? » Strigospegul' respondis : « Quoniam nul enemiko esis hike, me devis lurar ula enemiki suflante. Lore la komto parolis ; « Tu gratas tu per ungli di fripono. Kande l'enemiki esas hike, tu ne volas suflar por avertar e kande nul enemiko esas hike, lore tu suflas por alarmo. Kad ico ne esas perfidajo ? » Ed il revokis ilu ed engajis altra turmo-suflisto por

remplasisgar ilu. E Strigospegul' mustis ekirar por atakar kun ili kom infantriano. Tamotive il divenis tre trista e deziris esar fore de ta loko e tamen ne savis, quale departar diskrete. Kande li ekiris por atako kontre l'ennemikaro, il sempre hezitis ed esis sempre la lasto transirar la pordego por irar adextere, e kande pos efektigir lia laboro e retroiris adheme, lore lu sempre esis la unesmo transirar la pordego vers la internajo. Lore la komto parolis a lu e questionis il quale komprenar ico. Kande li ekiras kun ilu kontre la enemiki, ke lu sempre esas la lasto kun la lasti, e kande on iras adheme, ke il esas la unesmo. Strigospegul' dicis : »Ne iraceskez pro co, nam kande vu e vua kortala servistaro omni manjis, lore me sidis

sur la turmo ed hungris. Pro co me febleskis. Se me nun devas esar la unesmo opoze al enemiki, me devas atencar pri la tempo e rapidesar, por ke me esez anke la unesmo avan la planko e la lasto fore de ol, por ke me itere forteskez. Lore me certe volos esar la unesmo e la lasto opoze al enemiki. » - « Tale me audas, dicis la komto, « ke tu tale volas agar tam longa tempo kam olta kande tu sidis sur la turmo. » Lore Strigospegul' respondis : » Pri to quon singlu yurizesas, ton onu volunte forprenas de lu. » La komto konkluzis : « Tu ne esez plu longatempo mea servisto », ed il permesis a lu livar. Pri co Strigospegul' esis joyoza, nam lu nebone tendencis kombatar singladie kontre l'ennemiki.

(Duro sequos)

Me memorigas ke mea nov adreso esas : JEAN MARTIGNON – 1, rue Van Gogh –
F 91600 – Savigny Sur Orge – Francia.

Mea travivaji depos mea preirinta numero di KURIERO INTERNACIONA

Me debas expliko a mea lekteri pri la motivo di la tre granda tardeso dil publikigo di ca numero di KURIERO INTERNACIONA. Pro mea ja granda tardeso antea, me volis laborar asidue por povar kompensar ca lakuno. Ma desfortunoze, neprevidebla eventi vanigis mea omna esforci. Unesme me mustis chanjar mea lojeyo hastoze pro dubitinda agi dal komonestro di mea urbo qua negociis la destrukto di kelka imobli en la domeno ube me habitas po pekunia gano por ilu. E la imoblo ube me lojis esis concernata. Me ne havis suficanta tempo por preparar me e dum la 12ma di novembro me mustis enirar mea nov apartamento en tre mala kondicioni, nam la laboristi por ta lojeyo-chanjo ne esis tre experiencoza. Mea nova apartamento esis quaza ruin-

agro kande me habiteskis ol tadie. Pro ta situaciono mea sanesala stando plumaleskis. Tillore me havis problemi, ne tre grava pri la prostato, ma ye la 22ma di novembro, me ne plus povis urinifar. Me iris a mea mediko qua skribis dokumento por ke me examinezez quik en hospitalo. Ma esis granda problemo : itadie komencis granda striki pro ke la guvernerio volis augmentar la evo dil retreto e diminutar la yuri di la laboristi. Me do ne povis obtenar ambulanco e pro labori che la fervoyala staciono, neanke me povis obtenar taxio. Me mustis vehar per autobuso til la hospitalo dil vicina urbo. Arivinte ibe, me vidis nulu che l'accepteyo dil hospitalo. Indikesis telefon-numero por obtenar informi, ma la persono an la telefonilo refuzis

helpar me pro la striko. Me eniris, tamen, la hospitalo kande me videskis nigra siorino e me questionis el pri la urjanteso-servo. El iris a ta loko e me sequis el. Caloke me enskribesis ma me mustis vartar inter altra personi dum tre longa tempo. Fine, pro ke me tro sufris me demandis helpo. On irigis me a chambro aparta ube la mediki instalas a me sondilo por ke me povez urinifar. Ico esis rapide granda alejo por me. Me pasis la nokto en ta chambro. Dum la matino, on retrosendis me adheme, ma me mustis havari sur me konstanta sondilo, til ke on trovez solvuro por mea sanesala stando. Ta dio esis saturdio e ye la lundio esis previdita ke me iros ad altra hospitalo di la vicinajo por rendevuo che specialisto. La semano-fino pasis ne tro male, quankam me ne povis utiligar mea televidonilo, nek mea komputatoro, ma me rifunctionigis mea anciena *radiofono*.

Dum la lundio 25ma di novembro, fruamantine, me advokis telefone ambulanco por adiri la hospitalo dil urbo Longjumeau. Desfortunoze, on respondis a me ke la ambulanco ne esis libera e ke me devabus advokar plura dii antee por rezervar veho-plaso ! Me serchis l'adreso di taxio che mea smartfono, ma pos trovi ol (desfacile), respondesis a me ke nula taxio povis aceptar me duminstante. Lore me advokis la hospitalo por exkuzar me ne povari venari. Ma malgre mea omna esforti, ne esis posibla obtenari la sekretariino dil profesoro kun qua me havis rendevuo. Me koaktesis renuncari. Ma me venigis mea personala mediko por la sequanta dio matine ed il ipsa esis advokonta la hospitalo. Ma lua esforti ne esis plu sukcesozaj kam le mea e fine rezolvesis ke prefere irar a problematra hospitalo me kontaktos kliniko en la proximeso, nome la kliniko dil Yvette (Yvette es la nomo di lokala rivereto) jacanta en la sam urbo kam la hospitalo ma en altra loko. Ibe ne esis problemo e me obtenis rendevuo dum la dio ipsa, posdimeze.

La kliniko aspektis plu bele kam la hospitalo en qua me unesme flegesis e, precipue, klare plu neta. Anke plu neta kam la hospitalo di Longjumeau adube me devabus irar, nam me konocis ol pro ke mea matro, olim, sejourabis ibe. Pos sat longa vartado, me aceptesis da kirurgiisto qua pos regardi mea ekografii, explikis a me ke esus plu bona aceptar operaco kam vartari problematra risanesko e pezoza flegado. Me konsentis. La operaco fixigesis ye la 16ma di decembro. On savigis me anke bona novajo, nome mea operacota prostato ne havis kanceratra traiti. *Nihilominus*, dum la sequanta dii, me mustis subisari severa 'elektrokardiogramo' por saveskar kad mea kordio esis en suficanta bona stando por subisari la dicita operaco. La respondo esis ke, yes.

Me mustis komprari susteno-kalzi por la tempo pos la operaco e, dume, me mustis vivari en la kaoso di mea male ordinita lojeyo, nam me ne plus havis la forci qui posibligis a me ameliorari la situaciono.

La sundio 15ma di decembro 2019 arivis e kun ula angoro me vehis per taxio al kliniko. Ibe me havis komfortoza chambro kun televidono e vespere ante kushari me lavis mea tota korpo per specala sapono previdita por ta skopo. Fruamantine, ye ok kloki me mustis esar pronta por irar al operaceyo. Notinda ke la operaco pro la graveso e la duro dil ago, ne facesis per anestezio generala, ma lokala. La injekti esis tre dolorozaj, ma me povis durar esar koncianta dum la tota tempo dil operaco sen sufar. E me saveskis ke onu ne prenis de me la prostato, ma nur la adenomo (surkreskajo qua debesas al evo). Me ne povis manjar dum la jorno pro la operaco, quankam me kelkete hungaris. On absorbis da me medikamenti por impedar me sufar (dum ula tempo anke morfino) antibiotiki ed injektaji kontrekoagula. Me memoras ke me plendis a yuna flegistino ke omna viri en mea patralla familio mustis operacesar pro la

prostato dum ke en mea matrila familio, nulu, mem iti havante longa vivo bezonabis subisar ta operaco ; desfortunoze me heredabis la degenero di mea poke prizata familio patral e me deklaris ke me envidiis la viri havante mea evo, en bona sanesala stando e qui ne havis problemojn pro la prostato. El respondis a me ke elua avulo esis en ta kazo, ma ke il sufris nun pro tre mala gripo, esis en komato-stando e konektesis a respirilo. On esis tre sucioza pri ilu. Me memoras anke ke taepoke, me havis stranja fauco-doloroj e me sempre plu tuisis dum longa tempo. Me intelektis plu tarde ke parolesis ambakaze pri la koronaviruso, ma pro mea operaco me flegesis justatempe kun la justa medikamentoj. Nome, se la koronaviruso esas nur rare danjeroza che la yuna homoj, ol povas facile esar mortigiva che evoza personoj pro proteino, febla che la yunaj e forta che li ; ita proteino produktas inflamo dil internajo dil korpo e dil veinoj ed arterioj e ta inflamo suavice produktas koagulaĵojn kiuj produktas emboliojn (embolio : produktita per substanco qua obstruktas arterioj ed impedas la normala cirkulado dil sango, tale kaŭzante la morto). Plu tarde la medikala sciencistoj konstatis ke por impedar ĉa evolucio, la kuracato devus flegesar per antibiotikoj, medikamento kontreinflama ed injektaĵoj kontre koagula. Or pro mea operaco, me exakte flegesis tale. Me ne savas ka ĉa tante timata ed despezanta operaco salvis a me la vivo o ne, nam me havis nur mikra formo di koronaviruso. Ma tamen esis bona kozo ke me flegesis ĉamaniere, e kelka dii pose me ne plu tuisis, ma ne savante pri ĉu parolesis me ne grantis importo ad ico e kredis ke parolesis nur pri vintrala maladeso kustumal.

On volis quik, pos un semano, retrosendar me adhome, ma pro la kaoso en mea apartamento debata a la loĵejo-ĉanĝo, me demandis ed obtenis fine kontre-vole de la latero dil mediko retrovenar erste pos la Kristnasko-festo, do dum la 26ma di decembro. Du

dii pose, la filiulo di mea ĵurnala servistino, ĉu esas tre habila persono manuale, rifunctionigis mea televidilon. Denun, ico esis altra vivo por me, ma me duris esar en la kaoso di mea apartamento, nam la laboristoj kiuj devis helpar me ripozar omno en ordino, ne quik venis.

Kelka dii pos la nova jaro, dum la lundio 6ma di januaro, me havis hemoragio dum la nokto e me mustis advokar urjante per telefonilo la kliniko, nam me urinifis sango. Me mustis vartar dum la tota postdimezo, e, fine, la kirurgiisto ĉu operacabis me venis e probis per instrumento introduktita en mea organismo ruptar e destruktar la koagulaĵojn kiuj impedis me urinifar normale. Ico esis tilextreme doloroza, ma ne sukcesis. Rezolvesis ke me devis subisar examenon, dum la sequanta dio, por ekografio e se la rezultajo esus bona, me povus retroirar home.

La rezultajo dil examenon esis bona ma ne sat kontentiganta por la kirurgiisto, do rezolvesis ke dum la morga dio me subistos kirurgia interveno (da kolego di mea nun « kustumala » kirurgiisto, ĉu ne esis libera tadia, por forigar la koagulaĵojn. Ico ne esis ĵojoza perspektivo, ma me subistos bone l'operaco, ĉu esis multe plu lejara kam la forpreno dil adenomo e, ĉafoye, akompanesis per kompleta anestezio. Ico esas stranja fakto ke del instanto dil dormesko til la veko mem se la tempo-spaco esas mi-horo o tri kvaroj de horoj, la tempo esas abolisata ed on havas l'impreso ke esis nula intertempo inter la dormesko e la veko.

La posa dio, me retrosendesis a mea hemo e fine, dum la lundio 13ma di januaro la laboristoj venis por ordinar mea apartamento. Li facis bona laboroj, ma ico esis nesuficanta e li devis rivenar dum la sequanta dio. Desfortunoze, dum la nokto, me havis enterito-krizo ed itere hemoragio. Quik de la ĵornesko me advokis mea mediko, dum ke mea ĵurnala servistino e la laboristoj rivenis. Me sufris forte ed ico

ne esis festo-dio a me. La mediko redaktis dokumenteto por me en la skopo ke me quik aceptesos che la urjanteyo e ne bezonus vartar dum tota posdimezo. Mea kirurgiisto qua examenis me esis sucioza ed il dicis a me, ke se hemoragii eventas ofte pos tala operaco, me obtenis rekordo, nam antee nula persono venabis pro du hemoragii. La kirurgiala interveno fixigesis a la posmorga dio, t.e. dum la 16ma di januaro. De ta instanto til la operaco, me subisis omnaspeca exameni e flegi. Nome on injektis fero a me por posibligar plu bona cikatrizo a me e mem on transversis sango di mea grupo a me.

La kirurgiala interveno eventis quale « kustumale », ma lor mea veko, me havis mala surprizo, nam me esis en stando di granda angoro e me havis l'impreso esar transpasonta. La flegisto qua duktis me a mea chambro probis quietigar me e me takis. Pokope, la situaciono divenis plu bona e pos du hori, mea stando esis itere normala. Dum la operaco, la kirurgiisto forprenis de me la sondilo, to quo esis tre bona, nam co evitis plusa sufro a me. Ma me ne plus povis retenar mea urino e me mustis surhavar protektilo por ne humidigar e sordidigar mea lito. Cafoye la kirurgiisto esabis tre prudenta ed il kauterizis per elektro mikra plagi qui esis la kauzo di mea hemoragii. Ico povus anke explikar la ditreso-stando quan me subisis dum du hori.

Cakaze la kirurgiisto preferis ne hastar ed il retrosendigis me erste ye la lundio 20ma di januaro. Itadie me esis kontenta, nam mea apartamento esis en decanta stando ed unesmafoye depos mea lojeyo-chanjo me havis plezuro esar itere heme. Nun, me komencis vera konvaleco.

Pro ke me esis ankore tre febla me ekiris mea apartamento nur por kelka deki de metri. Mea jornala servistino helpis me por la necesa kompri dil semano e me repozis per spektar la televiziono e precipue lektar. Pos tri

semani me esis sate forta por irar itere che mea mediko ed obtenar de lu la permiso ne plus surhavar la tre desplezanta susteno-kalzi. Me povis anke komprar karti por mea smartfono ed itere komunikar kun la ldisti per « facebook ». Lore me pensis restartar la funcionado di mea komputatoro. Regretinde la veninta komputatoristo konstatis ke dum la lojeyo-chanjo la buxo di mea komputatoro perdesis. La societo Orange kun qua me havis kontrato esis netransaktema e ne volis furnisar altra buxo a me ecepte se me retrosendus la anciena (quan me ne plus havis) ad ol. Fine me transiris a konkurencanto, nome Bouygues, qua pos longa negociado signatigis kontrato da me e sendis a me nova buxo. Ma ca buxo povis nur esar utiligebla tri semani pose. Kande la buxo divenis valida, me informis la komputatoristo ed il deklaris venor kelka dii plu tarde. Desfortunoze ! dum la dio kande il devis venar komencis la *konfinamento* (quaranteno, ekiro-restrikto) ed ito esis duronta dum du monati ! Kande ca *konfinamento* finis dum la mezo di mayo, me venigis la komputatoristo e me havis tre mala surprizo, nome dum la quaranteno pro ke me ne esabis konektata mea kontrato esabis nihiligita, sen ke me esez avertata e me mustis rinegociar kontrato por obtenar nova buxo e vartar la tempo di lua valideso. Kande la konekto esis riestablisita, me havis plusa problemi kun mea komputatoro qua esabis domajita dum la lojeyo-chanjo e me mustis komprar altra komputatoro-skreno por fine povar uzar ol decante, t.e. til pos la 20ma di julio. Nun, me laboras asidue por ne plus tro vartigar mea lekteri. Ma esas tamen desfacilaji en la singladia vivo, pro la konsequantaji dil pandemio e me konjektas ke me sendos desfacile e lente mea buletino per la posto. Me esperas ke mea abonanti ne havos tro multa rankoro kontre me e me deziras ke de nun, me povos satisfacar li kontentigante.

PROVERBO / Posedajo male aquirita ne adportas feliceso.

ARVERNIA QUAZE ONU ESUS IBE

TURISMO / Dum ca somero, ita ĵurnalisto ne pleos kom guidisto por grupo de Angli vakancanta en Francio. Lore il rezolvis transportar onu mentale en la Centrala Masivo. Kioz la okuli e nun direkto la volkani !

The Times London

Bon ĵorno, ĝesiori. Ni plezure donas la bonveno a vi en Arvernio. Ni pasos tre bon momento kune. E, se ne esas tale, vi ne rimborsos. » . Yen to kion mi devus esti dicanta dum ka ipsa momento, en nia hotelo de Clermont-Ferrand, al grupo de 48 personoj veninta de nord-Anglio. « *Ese bonvenanta en Arvernio* », mi esas kelketo koaktata dici ti, precipe pro ke mi donas la impreson ke mi esas la proprieto de ka loko.

Unfoje singlajare, mi pozas mia profesionon kom ĵurnalisto en parenlezo e mi organizas vojaĝon al Francio pro la societo de interurba autobusoj de amiko instalata en la « Dales » (nord-Anglio). Itaj vojaĝoj tra iris de ni la tuta lando – Provencio, Bretonio, Alzacio, Ĉampanio, valo de la fluvio Loire, ed anke pliaj regionoj. En 2020, previdis ke ni vizitos Arvernio. Lo estis antaŭ ke la *pandemio* ne produktis problemojn. Ni devus renunco al vojaĝo.

Tandem, ne tute. Pro ke omne estas ebla en la virtuala mondo – kuŝi, sporti, seksekti, danci, deskuŝi habilojn e ruzojn pro la domo, vidi muzikon kurante post hundoj –, oni povas certe organizi viziton virtuala. Ni do restartu : « *Bon ĵorno, ĝesiori. E bonveno pro virtuala seĝorno dum kelka tagoj en Arvernio.* »

Nevariebla Francio

Pro komenci, lasu mi deskripti al vi ĝenerala vidaĵo, nome esas ŝanco ke vi konos min bone Arvernio kaj Provencio. O Yorkshire. Arvernio, lo esas nevariebla, adheranta al sia certaj rurala, dum ke la cetera de la lando dronas en politikistala polemiko, la ŝoko-deklaro ke « Twitter », la desfortunaĵoj de eksterlanda futbalistoj e la brilanta striko de la « flava jeto ».

Lo estas en Arvernio, teritorio kiu kovras la maksimum granda parto de la Centrala Masivo, kie oni venas por respiri per onia tuta pulmo, kie oni ŝanĝas la XXIma jarcento pro la montoj, la dormanta volkano, la lago, la sovaĝa floro e la pastorejoj sur la flankoj de la monto, transmetita per bovoj e mutoj. La nutro hie servas per tre abundanta porcio – ŝinko, terpomo, fromaĝo –, fore de la moderna kuŝejo nekonvencionala. Lo estas regiono kie, se oni iras pli rapide kaj la bovoj, lore oni iras tro rapide.

Eĉe en Clermont, kie estas nia arivo-loko. Clermont estas – religia ed industrialo urbo, ĵacanta mezo de la monto, irgalo. La katedralo kiu dominas la urbon ŝajnas esti sordida, mi ico estas nur impresoj : la volkana petro estas nature nigra. E la urbo estas pli multo importita al

pneumatiki. La firmo Michelin dominacas quaze patrale Clermont depos 1889. Preske omna familio Clermontana havis membro qua laboris che la matra domo. Muzeo nomizita « L'aventuro Michelin » naracas olua historio kun suficanta vervo por interesari ti qui esas indiferenta al pneumatiki.

Exakte opoze a ta loko, la spaco « ASM Expérience » raportas la historio dil « rugby »-klubo kreita da Michelin en 1911 por helpar la laboristi durar esar en bona stando (ed evitar divenar alkoholika) e qua, hodie, sub la nomo di « ASM Clermont Arvernia », vinkas sovente (ofte) lua adversi. Memorigez kelka informaji pri la famoza « rugbyman » Morgan Parra e vu povos partoprenar la plumulta konversi Clermontana. Vu ne mustas, tamen, nam omnakaze vu esos bonvenanta. Clermont (144.000 habitanti) mixas modesteso, ardoro a laboro e bon humoro plu sucesoze kam omna urbi quin me konocas.

Dum la venonta dii, ni deskovros la volkani. Ni povus acensar sur la maxim alta de li, nome la Puy de

Dôme, havante 1.465 metri, qua semblas ekirir recente de la krusto terala por dominacar omno. Ma ni ne agos lo. La funikularo kontentigos nia deziri pri altitudo. Sur la somito havante formo di milda ondo trovesas la ruinaji di templo Romana dedikata a Deo Merkuro ed anteno televizional qua trapikas la cielo segun maniero di siringo. Ma, precipue, esas ita vidajo nekomparebla super plu kam 80 volkani, qui similesas to quon li

konjektas similesar t.e. volkani – koni havante milda inklino, vera inviti decensar aden la profundajo dil Tero. L'altra importanta punto esos dejuno che la « Resto d'Epicure », di qua la dishi esas unesme regalo por la okuli.

Lo esas regiono ube se vu iras plu rapide kam la bovini, lo esas ke vu iras tro rapide

Ni haltos en Lemptégy por voyajo en mikra treno interne di altra volkano, sequata per simulo di erupti qui forsan ne konvikabus la transvivanti di Pompeii ma qui esos suficanta a ni. Ni durigos nia cirkuito. La monto palisizas per vilaji qui ne multe chanjis depos 1957. La siorino dil drinkejo, surhavante pantofli, interruptas sua domo-laboro por servir biro a ni. Elu skribas sur elua notlibreto por komendaji « 3 biri » ante desaparar dum quarimo de horo, forsan por parfinar la tasko quan el komencabis.

En Orcival, la majestoza baziliko romanika semblas esar tro granda por vilajo de 240 personi. La famoza statuo dil Virgino kun infanto supozebla skultesis da Santa Lukas, to quo konjektigas ke il esis plu bona skriptisto kam skultisto: on havas l'impreso vidar ventro-parolanto e lua pupeo. Sur la choseeti montala, eventas ke on renkontras du o tri automobili (lo esas to quon onu nomizas en Arvernia « trafikobstrukto ») ante le Roches Tuilière e Sanadoire, qui pleas la rolo di sentineli. O la lago di Guéry, tante izolita, tante bela, tante nevariebla ke, singlafoye kande me preterpasas ibe, me havas nur un deziro, lo esas forjetar adibe mea poshtelefono. Me ne esas certa havar imitanti.

Ni agos turo en Saint-Nectaire, loko qua esas la bersilo dil maxim famoza de la fromaji di Arvernia. Ni vizitos la farmodomo di fromajo-produktisto, che qua ni dejunos ante spektaklo titulizita « sono e lumo » montrita en anciena habiteyo troglodital. Sen obliviar la petriganta fonteni: pos sejornir dum

quaradek yari sub tero, l'aquo esas tante kargata per minerali ke omno quan ol aquizas petrigesas. Generale lo esas muluri dekoriva, ma vu povas anke petrigar vua dorlot-bestio – kondicione ke lu esez ja mortinta. Li petrizas anke la fazani. Marveloza loko.

Plu *lontane*, la masivo dil Sancy vidigas olua silueto, kelke plu alta, multe plu anciena, e plu eskarpa kam olta dil volkanala monto nomata « puy de Dôme ». Ol bordizesas per vilaji austera. Ni dejunos en Besse, forsan ni manjos potedo Arvernian, kompozata per kauli, terpomi, onyoni e peci de porkajo, to esas suficanta por rifortigar ni ante acensar sur la monto. O - se onu ne povas o volas - babilar en la turismo-autobuso. Mem se ni ne bezonas aquirar forteso por to. La homi qui vehas en la turismala autobuso esas tiloste gastamika.

Partio de buli. Fine, ni iros a Vichy, urbo samatempe salubra e sulfoz. Ol esas salubra danke la termi, sulfoza pro ta pagino dil historio ube ol esis la sideyo central dil guvernerio kunlaborista di marshalo Pétain. La lokani preferis

efacar ta fakto de lia memoro. Adjuntez a co ula distingeso, nome Vichy esas termala staciono famoza depos la tempo kande Napoléon III adduktis ibe lua reumatismi ed un o du amatorini, ed onu obtenas urbo eleganta kun diskreteso.

Ni perceptos l'ancien apartamento di Pétain, che la triesma etajo dil Hotelo dil Parko, e la granda hotelo termal ube me ulfoye sejouris. La fratino dil rejo di Maroko ed elua cirkumanti rezervabis l'etajo super la mea. Co esis l'unesma foyo e certe la lasta foyo, kande me dormis sub princino.

Retroveno en Clermont, ube ni partoprenas lasta partio de buli avan la hotelo. La vinkanta dueto obtenas virtuala cheko valida po pekunio-quanto selektita da lu. Yen omno, gesiori. Se ico ne plezis a vi, vi ne perdis multe – apene quar minuti. Se ico plezis a vi, saveskez ke ca periplo duranta dum un semano tote simple ajornesis a plu tarda tempo. Ni agos lo, reale, dum la venonta yaro.

Texto redaktita da *ANTHONY PEREGRINE*

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : [En 1943, gespozi iras a la hemo di oldega mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajo ube li invitesas dejunar kun misterioza Ekleziani, qui konfesas esar celita Druidi. Ma ye la fino dil repasto la centyara onklulo havas subite nebona stando. Lu tamen rikonceskas e, pose, lu durigas la naraco pri eventi sempre plu astoniva di ilua fora yuneso...Il mem naracas la diskreta ceremonio di lua fianco e la tristeso di lua departo de ta nekonocata e celata loko. Ma pose il havas nekonsolacata nostalgio til ula dio kande il asistas rurala ceremonio tre anciena. Ma il havas la desfortuno, lore, grave maladeskar. Il sucesas tamen transvivar e divenas studento en granda skolo di Paris e fine frequentas homi di alta sociala klasi havanta politikala opiniononi Bonapartista. Sur demando da lua fiancitino, il sucesas predicar la futuro. Plu tarde, fatigata per la longa duro dil tempo dil fianceso, il volas instigar energioze lua

futura bopatro acpter lua mariajo. Ma ilta esas fanatika partisano Bonapartista. Tamen il furnisas bona motivo por lua konduto. Pose, en la manjo-chambro, sequas long expliko pri temi esotera. La yuna gespozi admiras la sereneso dil adepti di ca antiqua kulto opoze al transpaso di un de li. Pose, li promenadas en foresto e renkontras stranja persono. Plu tarde, li retrovenas al chambro di lia onklulo qua volas dicar importanta kozi a li. Pro ke il indijas forteso, il instigas sua nevulo lektar kayero redaktita da il. Il informesas pri la renkontro di lua onklulo kun la futura Napoléon III e pri la preparo dil eskapo da ca princo de lua karcero.]

-« Me mem montris a li dum apertar diskrete la pordo vu ipsa dormanta ho Sinioro, kun sioro mediko apud lua lito ! » kompletigis Thélín.

« Dum ita tempo, durigis la princo, me ekiris mea refujeyo, kaptis eshafodoplanko e, kun pipo an la boko, iris al direciono dil porto di la fuorto ».

« La dejuranta oficiro – okupata per lektar – ne mem atencis pri me, ma la serjento proximeskis por rikonocar ca masonisto qua ekiris forportante planko, dum ke la laboristi arivis a la laboreyo, ed adportis kontree materiaji... Mea planko celis a lu mea vizajo. ‘Nihilominus’, pro ke esis prudenta eskartar ca tedanto, me direktis – pro neglijo – la extremajo di ca kargajo vers ilu, to quo koaktis il retrosaltar por evitar la brutala kontakto sur la vizajo.

« Tamen la dejuranta soldati regardis me atenceme danjerozamente, la tamburisto mem, desfidanta forsan, proximeskis a me. Me lore lasis falar mea terakota pipo ed abasis me, kun la planko qua duris esar en equilibrio sur la shultro, por rekoliar blasfemante la fragmenti di mea pipacho.

-« Ha lo esas tu Berthoud ? » lu dicis...

-« No, Badinguet ! me respondis dum rierektar me e, sen plusa desfacilaji me transiris la posterno, pose per normala pazi, me atingis la proxima taverno ube mea fidela Thélín venis por rajuntar me kun la vehilo havanta destendebila suprajajo, qua lokacesis danke vu, en Saint-Quentin !

« Rapide e sen impedo ni arivas al urbo.

« Me desmetis lore mea vesto di masonisto quan me forjetis aden fosato, iris al hotelo « Faubourg Nord », dum ke Thélín iris por retrodonar nia vehilo kun kavali a lua proprietanto e rezervar du plasi en la posto-veturo irante a Valenciennes.

« Esabus preferinda mantenar nia komencala projekto, me remarkigis. En la fervoyala staciono di Saint-Quentin me instalabus vu Sinioro en la vagonfako rezervata por la superiora agenti dil kompanio, ed, en mea prezenteso, nula nediskreta kontrolo minacabus tedar vu.

« Me mem previdabis transformar vi amba a fervoyisti, e preparabis por vi servo-impero por konvoyar materiajo til la frontiero, se alarmo esabus transmisata al jendarmaro.

-« Fakte, konsentis la eskapinto, ico esabus preferinda, nam la posto-veturo tardesis, me, qua vartis olu che la ekireyo di Saint-Quentin trans la policeyo, me enoyegis dum timar ke ol ja pasabis.

« Lore, pro mea kulpo, me venis en la maxim granda danjero, durigis la princo.

« Pro ke me vidis nulo venar, me regardis vehilo irante al direciono dil urbo e me volis questionar la konduktoro kad il ne renkontrabis la posto-veturo...

« La viro haltis a mea signo... e me preske esvanis dum rikonocar... divinez... : la Prokuratoro dil Rejo, qua, ofte, venabis vidar me en mea karcero, precipue por adportar a me la refuzo opozata a la demando di liberigo prizentata per la guvernerio di Nikaragua.

-« Nekredebla desfortuno ! »

-« Me mustis esar audacoza, e, subite inspirata, me questionis en dialekto Pikardiana : « Pardonu sinjoro, Chu vi ne renkontis tiun posto-veturon por Valenciennes ? Mi timas maltrafi ghin ! »

« No, mea amiko, me ne vidis ol » respondis a me la judiciala oficisto qua, per lango-klako, riavancigis sua kavalo...

Me vishis mea fronto ; me pavorachabis ! konkluzis Louis Napoléon.

-Vu Sinioro esis cetere fortuneza renkontrar viro stranjera a la lando, nam vera Pikardiano ne parolabus tale... ed ico vekigabus la suspekti dil prokuratoro ! remarkigis Thélin.

-La veturo arivis tamen kun lua galopanta kavali. Me signifis...Pro ke mea kara Thélin avertabis la postiliono enirigar ibe voyajanto...ilu lenteskis... enposhigis la moneto-peco ye cent « sou »-i (5 franki NDLT) quan me prizentis a lu...To quo ne impedis lu grunar ; « Nu, agez rapide e ne tedezi ni ! » por instigar me klimar rapidamente aden la veturo ante ke ol tote haltezi. (Historiala fakto).

Lo cetera dil voyajo efektigesis sen problemo... e me esas hike...

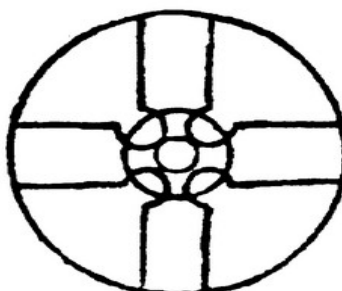
-*Utinam* la fino di ca voyajo eventez same, Sinioro !

-La kloko por la treno arivis...me pasis sur la kayo por irar donar kelka instrukcioni al chefo dil materiajo ed adiar.

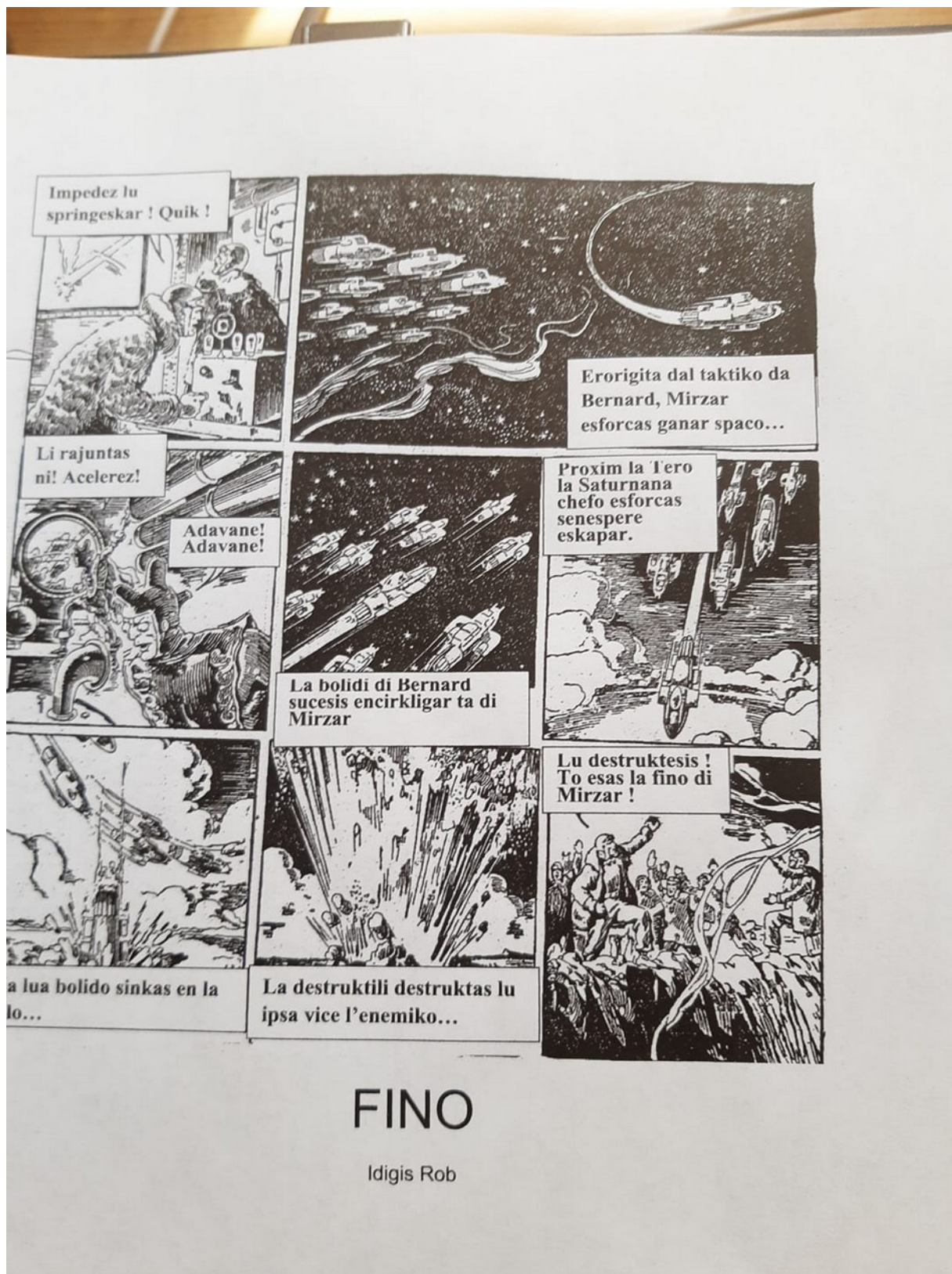
Jendarmi akompanis la agentojn dil kompanio che la treno-pordi, du altri promenis sur la kayo... Nula dubito, l'alarmo transmissis per telegramo e la frontiera posteni versimile renforcesis... La stacionestro quan me adiaj informis me : »Semblas ke princo Napoléon eskapis de Ham...

(Duro sequos)Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet – *Inter-Kelta Arkidruído*

MCLXXXIV

1184

BATALIO EN LA STRATOSFERO

La Franca Revoluciono

Bon jorno sioro Nicholls, kara amiko e jeneroza komanditero...Vu sen dubito venas por reprochar a ni nia neaktiveso ?

Rezumo : La cienculo Francis, inventisto dil « *Tempo-Navo* » mashino por voyajar tra la tempo, facis per ica aparato akompanata da sua spozino e da sua jemela filiuli Pol e Jan diversa inkursi en la pasinto e la futuro. Pos raporto pri la deskovro di Amerika ed inquesto pri l'antiqua India, familio Francis rivenis en nia epoko ed en sua domicilio.

Yes, la tota mondo vartas vua fantastika raporti filmita dum la pasinto e vi vartigas ica granda-nombra publiko !

Ni esis fatigita, ni vakancis, ma ni departos itere....

...ad epoko qua importas en la historio dil mondo : la Franca revoluciono.

- Me esforcos anke ritrovar traci di mea ancestri. Danke la civila stando, quan enkondukigos la lego dil 28 pluviozo, yaro 8ma, me povis rikonstruktar mea genealogio til 1789.

1

Antee, la nasko-registro, flegesis dal parokestri. Multo brulesis dum la revoluciono. Mea maxim anciena ancestro naskis en Chevreuse en 1750

Danjeraza misiono, vu mustos vidar sen videsar, sen implikesar en la sangoza vortici di ca tenebroza epoko. Bona fortune !

Ni unesme mustos selektar en Paris sekura loko por celar ibe nia Tempo-Navo.

Patro me ja trovis ol !

La katakombi, ca olima petromineyi, de ube oni ekstraktis petro por konstruktar la urbo, olia reto atingas 124km.

Ni parolez pri to kun l'administrerio dil Parisana subteraji.

Sioro Francis, ni facos omno por faciligar vua projeto. Me vidas, quon vu bezonas !

2

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unesma. Amba revui esas redaktita od redaktata tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino :
<http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alciono

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

[http:// www.ipernity.com/home/bebson](http://www.ipernity.com/home/bebson)

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt
<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna
<http://linglettr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra Idisti redaktas blogo,
li voluntez informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso
di lia blogo.

«FACEBOOK»-I

Mea propra «facebook» esas Jean Martignon
:<http://www.facebook.com/profile.php?id=100000602493096>

Existas anke (inter altri)

Idisti

Bebson Hochfeld

Interlinguo (Linguo Internaciona di la Delegaciono)

Ido-Germania

Ido-Bigoteso

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam KURIERO INTERNACIONA esas la precipua revuo
di nia movado PROGRESO e la revueto dil Germana Ido-Societo
nome IDO-SALUTO.

Editorio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la
prestjoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di
libraro virtuala kun kelka Idala libri enretigita ye la sequanta adreso
<www.publikaji.tk>.

Ultre lo, on povas lektar interretala edituro di KURIERO
INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la
surpapera edituro che la suba interretala loko :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri
arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo.
La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas
trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

VIDEO-KONFERO : Por vidar ed askoltar Idisti singlasemane :

<https://meet.jit.si/KonferoporIdistaro>

Kontenajo

Vorto dal redaktero.....	01
Listo de utila vorti.....	02
Ivain e la kavaliero kun leono.....	09
Voyajo al povra quarteri.....	11
New York asomata.....	13
Puniso tra la yarcenti.....	14
La Parisani lor la exodo.....	17
Rakonti por yuneti.....	20
Tao-Te-King.....	21
Historio di Roma	22
Nia poeziala angulo.....	24
L'Iliado da Homeros.....	25
Til Strigospegulo.....	27
Mea travivaji depos mea recenta numero di KURIERO INTERNCIONA.....	29
Arvernia quaze on esus ibe.....	33
La misterio dil obliviata vilajeto.....	35
Batalio en la stratosfero (tradukita da Robert Pontnau).....	38
La Franca revoluciono (tradukita da Robert Pontnau).....	39
Informi diversa.....	41